

Hoogwaterbeschermingsprogramma-2

12^e Voortgangsrapportage

Verslagperiode 1 januari 2017 – 30 juni 2017

Hoogwaterbeschermingsprogramma-2

12^e Voortgangsrapportage

Verslagperiode 1 januari 2017 – 30 juni 2017

Documentnr	RWS-2017-33944
Datum	4 september 2017
Status	Voorlopig
Versie	0.4

Versie 0.1	Concept is op 24-08-2017 besproken met het DT Programmabureau
Versie 0.2	Concept is op 30-08-2017 besproken in het PBO
Versie 0.3	Concept wordt op 11-09-2017 besproken in het Directeurenoverleg
Versie 0.4	Eindconcept wordt op 20-09-2017 besproken in de Stuurgroep
Versie 1.0	Definitief door de Minister te verzenden aan de Tweede Kamer

Inhoud

1	Inleiding 4
1.1	Kerngegevens van het HWBP-2 4
1.2	Samenvatting hoofdpunten verslagperiode 5
1.3	Leeswijzer 6
2	Ontwikkelingen in en rond het programma 8
2.1	Algemene ontwikkelingen 8
2.2	Kwaliteit en auditing 8
2.3	Correspondentie met het parlement 8
2.4	Media 8
3	De scope van het programma 9
3.1	Programmascope 9
3.2	Projectscopes 9
4	Voortgang en planning 11
4.1	Voortgang van het programma 11
4.2	Planningssystematiek 14
4.3	Voortgang mijlpalen 16
5	Risicomanagement 18
6	Financiën 23
6.1	Programmabudget 23
6.2	Programmaraming 24
6.3	Kasreeks 25
6.4	Apparaatskosten Rijkswaterstaat 26
6.5	Cumulatieve verplichtingen en uitgaven 26
	Bijlage werkwijze subsidieverlening door het rijk

1 Inleiding

1.1 Kerngegevens van het HWBP-2

Om Nederland duurzaam te beschermen tegen overstromingen vanuit de grote rivieren, meren en de Noordzee, toetsen de beheerders van de primaire waterkeringen regelmatig of deze primaire waterkeringen voldoen aan de vigerende veiligheidsnormen. In 2001 is deze toets voor het eerst uitgevoerd, in 2006 voor de tweede keer. Op basis van deze toetsen is een deel van de primaire waterkeringen afgekeurd. Verder bleek uit een toets in 2003 door Rijkswaterstaat en de waterschappen dat de zeeweringen langs de Noordzeekust op een aantal locaties op een termijn van 20 jaar niet meer aan de geldende veiligheidsnorm zouden voldoen. Deze locaties zijn aangemerkt als de 'Zwakke Schakels'. Op negen van deze locaties ligt tevens een opgave tot verbetering van de ruimtelijke kwaliteit, de zogenaamde 'Prioritaire Zwakke Schakels Kust'.

De maatregelen die de beheerders moeten treffen om de in 2001 en 2006 afgekeurde keringen weer aan de vigerende veiligheidsnormen te laten voldoen, zijn op het tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP-2) geplaatst. Voorwaarde hiervoor is dat de waterkeringen zijn afgekeurd vanwege wijzigingen in de gestelde veiligheidsnorm, de hydraulische randvoorwaarden of de toetsvoorschriften. Maatregelen zoals regulier of achterstallig onderhoud vallen hier dus niet onder. Voorwaarde is ook dat verbetering van de veiligheidssituatie niet plaatsvindt vanuit een ander programma. Maatregelen die voortkomen uit de derde toetsing van 2011 vallen niet binnen de scope van het HWBP-2, deze worden meegenomen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). In totaal worden in het HWBP-2 87 projecten gerealiseerd, waarvan 362,4 km dijken en 18 kunstwerken.

Op basis van de Waterwet komen de afgekeurde dijken en kunstwerken in aanmerking voor rijkssubsidie. Hiervoor toetst het rijk de maatregelen met oog op het robuust, sober en doelmatig op orde brengen van de waterveiligheid. De werkwijze die hierbij gehanteerd wordt, is beschreven in de bijlage. De beschikbare financiële middelen voor het HWBP-2 op de begroting van het Deltafonds worden gevoed door middelen van het rijk en bijdragen van de waterschappen op grond van de afspraken in het Bestuursakkoord Water.

Karakteristieken van het HWBP-2

Het HWBP-2 is op 22 maart 2011 door de Tweede Kamer aangewezen als 'Groot Project'. Door middel van de basisrapportage is de Tweede Kamer geïnformeerd over het programma. De basisrapportage beschrijft ook de verantwoordelijkheden van de partijen die bij het programma betrokken zijn.

De minister van Infrastructuur en Milieu is verantwoordelijk voor het systeem van hoogwaterbescherming in Nederland. In het geval van het HWBP-2 is de minister verantwoordelijk voor het vaststellen van het programma, het beoordelen van de subsidieaanvragen van de beheerders op basis van de subsidiecriteria, het verstrekken van de subsidies en het rapporteren aan de Tweede Kamer.

De water- en hoogheemraadschappen (binnen het HWBP-2 veruit het grootste deel van de beheerders) kennen eigen democratisch gekozen besturen. Als waterkeringen in de periodieke toetsrondes worden afgekeurd, zijn zij verplicht maatregelen te treffen, waardoor de afgekeurde keringen weer aan de vigerende wettelijke normen voldoen. Voor deze maatregelen kan subsidie worden aangevraagd.

Binnen de kaders van de eigen verantwoordelijkheden geven Rijk en waterschappen als uitvoeringsalliantie invulling aan de opgave van HWBP-2. De minister is voor het HWBP-2 verantwoordelijk voor de subsidieverstrekking en de waterbeheerders zijn

verantwoordelijk voor de realisatie van de afzonderlijke projecten. Gezien deze verantwoordelijkheidsverdeling zijn de formele sturingsmogelijkheden van het Rijk in het HWBP-2 in vergelijking met andere grote projecten, zoals Ruimte voor de Rivier (RvR) of Maaswerken, beperkt.

1.2 Samenvatting hoofdpunten verslagperiode

Voortgang van het programma

Deze verslagperiode is één project opgeleverd. Per 30 juni 2017 voldoen 75 projecten aan de vigerende veiligheidsnorm. Eén project bevindt zich in de planstudiefase en elf projecten in de realisatiefase. Het grootste deel van het programma loopt conform planning.

In het HWBP-2 werken de waterschappen en Rijkswaterstaat samen aan de waterveiligheid en de inpassing van de dijk- en kustverbeteringen in de omgeving. Waar mogelijk worden daarbij innovatieve oplossingen toegepast. Een goed voorbeeld van een innovatie is de zelfsluitende kering in het centrum van Spakenburg. Dit heeft bij de oplevering in april veel media-aandacht opgeleverd.

Cumulatief is tot en met 30 juni 2017 1.680 miljoen euro gerealiseerd. De stand van het HWBP-2 per 30 juni 2017 is samengevat in figuur 1.

Scope

De scope van het HWBP-2 bestaat uit 87 projecten, bestaande uit 18 kunstwerken en 362,4 kilometer te versterken waterkeringen.

Planning

In het afgelopen halfjaar is één mijlpaal bereikt. Het betreft einde realisatie van het project Dijkversterking Eiland van Dordrecht.

Risico's

De risico's met de grootste impact in tijd en geld bevinden zich, net als in voorgaande verslagperiodes, bij de grote en vaak complexe projecten die nog in de voorbereidingsfase zitten. Bij het HWBP-2 zit alleen het project Markermeerdijken (Hoorn-Edam-Amsterdam) nog in de voorbereiding. De tervisielegging wordt thans voorbereid. In de verslagperiode hebben zich twee grote specifieke projectrisico's voorgedaan. Hiervoor is een reservering van 21 miljoen euro aangehouden op programmaniveau. Dit betreft loslatende stenen bij de Waddenzeedijk Friese Kust en verontreiniging bij het gebruik van alternatief ophoogmateriaal bij Eemdijken en Zuidelijke Randemeren. Beheerders en programmabureau HWBP-2 stemmen hierover zorgvuldig af. Hierbij wordt gebruik gemaakt van specialistische kennis en ervaring. In de komende verslagperiode zal er meer duidelijkheid komen over de oplossingsrichtingen.

Voor wat betreft de financiële omvang van de risico's heeft in de verslagperiode een actualisatie plaatsgevonden van het risicoprofiel op programmaniveau. De totale financiële waarde van de risico's op programmaniveau is in de verslagperiode met 13 miljoen euro toegenomen (van 84 miljoen naar 97 miljoen euro) als gevolg van enkele specifieke uitvoeringsrisico's.

Financiën

In de verslagperiode bedraagt het beschikbare programmabudget voor het HWBP-2 2.707 miljoen euro.

De programmaraming is per saldo met 49 miljoen euro toegenomen en sluit per 30 juni 2017 op een bedrag van 2.681 miljoen euro. De toename wordt veroorzaakt doordat het programma onvoorzien is geactualiseerd en doordat verschillende projectramingen bij een formeel contactmoment of met een VtW op financiën zijn bijgesteld.

De totale financiële waarde van de risico's op programmaniveau en in de projecten is in de rapportageperiode met 10 miljoen euro toegenomen. Deze risicoreservering bedraagt op 30 juni 2017 277 miljoen euro.

1.3

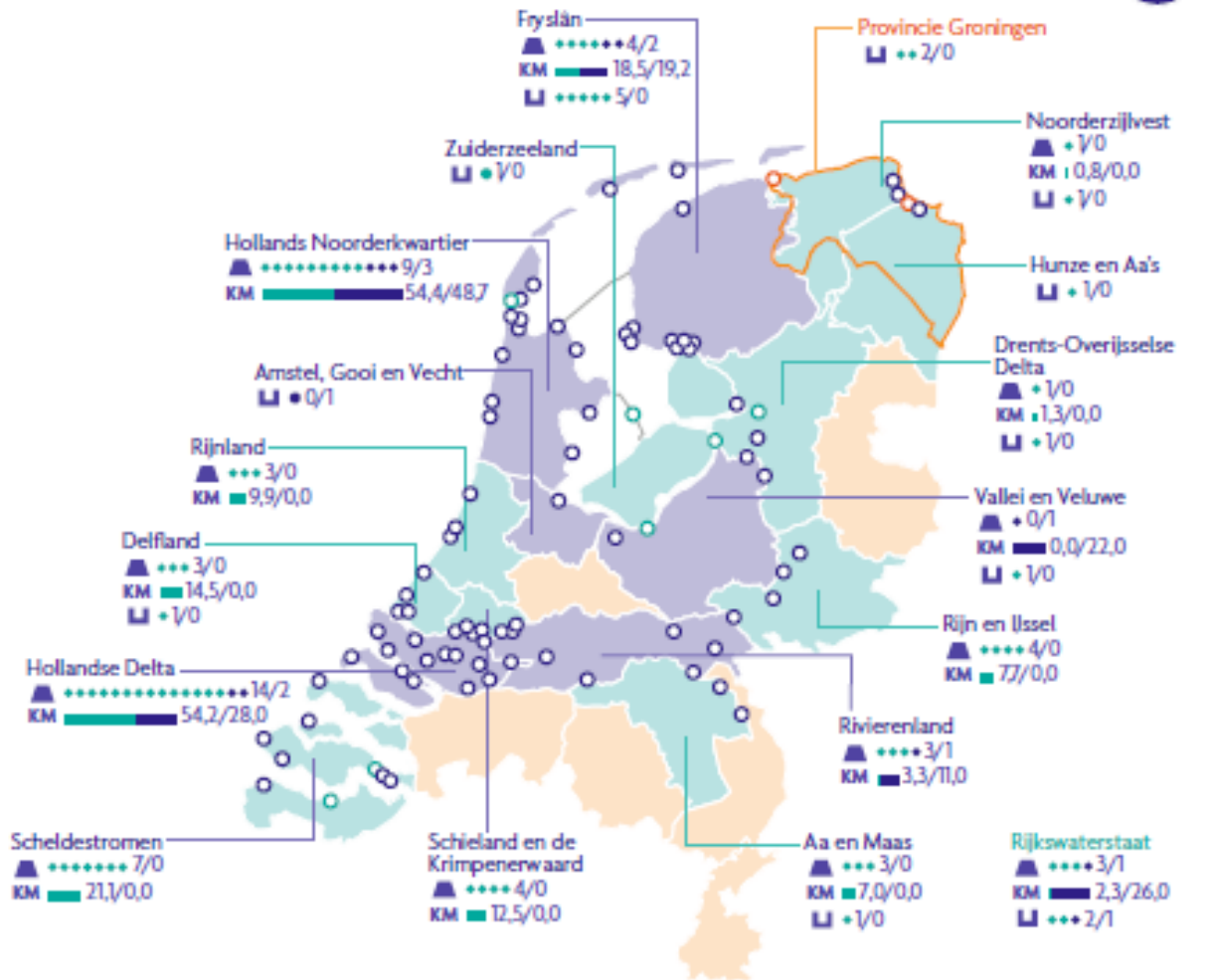
Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat een toelichting op ontwikkelingen die zich in de rapportageperiode hebben voorgedaan in en rond het programma. In de daaropvolgende hoofdstukken komen de ontwikkelingen in de basisreferenties scope (3), planning (4), risico's (5) en financiën (6) van het HWBP-2 aan bod.

Hoogwaterbeschermingsprogramma 2

Stand van zaken per 30 juni 2017

Aantal projecten **87**

Waterschappen

- alle projecten gereed
- projecten in uitvoering
- geen projecten

Projecten

- waterschappen
- provincie Groningen
- Rijkswaterstaat

Voortgang (aantal)

- dijken, dammen, duinen
- kunstwerken
- 2/1 gereed/in uitvoering

Voortgang (kilometer)

- KM dijken, dammen, duinen
- 7,0/4,0 gereed/in uitvoering

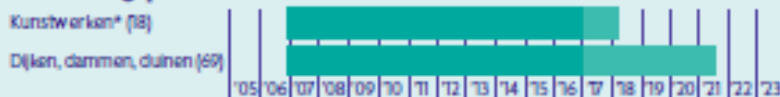
Doelstelling

Versterken van 362 km dijken, dammen en duinen en van 18 kunstwerken, om de inwoners van Nederland een betere bescherming tegen hoogwater te bieden.

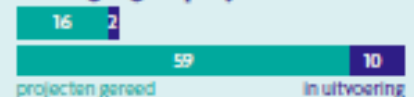
Budget €2,7 miljard

17	0,4	0,6
uitgegeven	verplichtingen	resterend

Uitvoeringsperiode

Voortgang 87 projecten

* Sluizen en gemalen

Figuur 1 Samenvatting stand van het HWBP-2, peildatum 30 juni 2017

2 Ontwikkelingen in en rond het programma

2.1 Algemene ontwikkelingen

In de verslagperiode hebben zich diverse ontwikkelingen voorgedaan die van invloed zijn op het programma. De relevante ontwikkelingen zijn hierna beschreven.

Innovatie

De innovatieve, flexibele kering in de stadskern van Spakenburg is succesvol getest. Het betreft de eerste toepassing van een zelfoprijvende kering in Nederland. In de pilot Zandige proefsectie Houtribdijk zijn aanvullende metingen en activiteiten opgezet om in de eindfase extra nieuwe kennis op te doen. Zo zal een deel van de zandige vooroever afgegraven worden om te kijken hoe de vooroever reageert en wat de invloed van zogenaamd langtransport is. Met deze kennis kan scherper aangegeven worden voor welke locaties een zandige dijkversterking een oplossing kan zijn.

2.2 Kwaliteit en auditing

In de verslagperiode is het controlplan HWBP-2 vastgesteld. De geplande onderzoeken en monitoringsacties worden in de verdere loop van 2017 opgepakt. De resultaten zullen beschikbaar worden gesteld aan de ADR. De VGR 11 heeft van de ADR een positief oordeel gekregen.

2.3 Correspondentie met het parlement

De voortgang van het HWBP-2 is op 21 juni 2017 besproken in de vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu. Verder heeft in de verslagperiode de volgende correspondentie met de Tweede Kamer plaatsgevonden over het HWBP-2.

Datum	Onderwerp
30 maart 2017	Brief aanbidding elfde voortgangsrapportage van het Tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma van de minister van Infrastructuur en Milieu (32698 nr. 33).
6 juni 2017	Lijst van vragen en antwoorden over de elfde voortgangsrapportage van het Tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma (32698 nr. 35)

2.4 Media

In januari 2017 heeft HWBP-2 deelgenomen aan de Infratech. Daarbij stond innovatie centraal, is het project Markermeerdijk tijdens 'gesprekken op de dijk' uitgebreid besproken en heeft het project Lekdijk KIS de Infratech innovatieprijs gewonnen. In mei is de Dijkwerkersdag gehouden, waar bijna 600 dijkwerkers acte de présence gaven. Op de Dijkwerkersdag werd ook de nieuwe netwerkcommunity gelanceerd: De Dijkwerkers.

De oplevering van de innovatieve zelfsluitende kering in Spakenburg in april leverde veel mediabelangstelling op hetgeen ook gold voor de dijkversterking van het HWBP bij Dordrecht die begin juni werd opgeleverd. Door het waterschap Hollandse Delta en HWBP-2 is een onderzoek uitgevoerd naar waterbewustzijn onder kinderen van 8-18 jaar. Hieruit blijkt dat een overgrote meerderheid zich ervan bewust is dat delen van Nederland onder de zeespiegel liggen en dijken ons beschermen tegen overstromingen. Twee derde zou er meer over willen leren op school.

3 De scope van het programma

3.1 Programmascope

De programmascope van het HWBP-2 omvat 87 projecten. De beheerders voeren deze projecten uit om te bewerkstelligen dat afgekeurde dijkvakken en kunstwerken weer aan de vigerende veiligheidsnormen voldoen. De ligging van de projecten is op bijgaande kaart (figuur 2) weergegeven. Het betreft negen projecten uit de eerste toetsronde, negen 'Prioritaire Zwakke Schakels Kust' en 69 projecten uit de tweede toetsronde. De projecten worden onafhankelijk van elkaar gerealiseerd. In totaal worden 78 projecten door waterschappen en hoogheemraadschappen gerealiseerd, zeven door Rijkswaterstaat en twee door de provincie Groningen. De kaders die op deze ontwerpogave van toepassing zijn, maken onderdeel uit van de scope. In totaal gaat het om 18 kunstwerken en 362,4 km dijken.

3.2 Projectscopes

Voor de beheerders bestaat per afgekeurde waterkering een veiligheidsopgave, dit is de projectscope. De beheerder werkt deze veiligheidsopgave uit in te treffen maatregelen.

In de verslagperiode hebben zich geen scopewijzigingen voorgedaan in de projecten en zijn geen nieuwe verzoeken gedaan voor een scopewijziging.

Hierna is de kaart met de actuele scope van het programma opgenomen. Ook de actuele fase van de projecten is hierin aangegeven.

Figuur 2 Actuele scope van het programma, peildatum 30 juni 2017

4 Voortgang en planning

4.1 Voortgang van het programma

In de verslagperiode is één mijlpaal bereikt. Het betreft de oplevering van het project Dijkversterking Eiland van Dordrecht. Voor het grootste deel loopt het HWBP-2 conform planning.

Per 30 juni 2017 bevindt zich één project in de planstudiefase en elf projecten in de realisatiefase. In totaal voldoen 75 projecten aan de vigerende veiligheidsnorm. De mutaties in de projectfase ten opzichte van voorgaande rapportage zijn gegeven in tabel 1.

Tabel 1

Mutaties in projectfase ten opzichte van vorige VGR

	VGR-10 30-06-2016	VGR-11 31-12-2016	Mutaties verslagperio de	VGR-12 30-06-2017
Planstudiefase	3	1	0	1
Realisatiefase	13	12	-1	11
Gerealiseerde maatregelen	59	62	+1	63
Op basis van nader onderzoek is gebleken dat de kering voldoet	12	12	0	12
Totaal	87	87	0	87

In het HWBP-2 wordt in totaal 362,4 km dijken en 18 kunstwerken versterkt. Tabel 2 geeft het aantal projecten in de planstudie- en realisatiefase per beheerder weer, met daarbij het aantal kilometers dijken en het aantal kunstwerken. In de verslagperiode is één project afgerond, waarbij 10,9 kilometer is versterkt. Een overzicht van de afgeronde projecten is opgenomen in tabel 3.

Tabel 2

Projecten in de planstudie- en realisatiefase

	Totaal aantal lopende projecten	Projecten aan dijken, dammen, duinen		Projecten aan kunstwerken
HH Hollands Noorderkwartier	3	3	48,7 km	-
WS Hollandse Delta	2	2	19,6 km	-
Wetterskip Fryslân	2	2	19,2 km	-
RWS beheerders	2	1	26,0 km	1
Overige beheerders	3	1	33,0 km	1
Totaal	12	10	146,5 km	2

Tabel 3

Afgeronde HWBP-2
projecten

Beheerder	Code	Project	
HH Hollands Noorderkwartier	W1-001	Havendijk den Helder	
HH Hollands Noorderkwartier	W2-001	Balgzanddijk	
HH Hollands Noorderkwartier	W1-006	Wieringermeerdijk omgelegde Stonteldijk	
HH Hollands Noorderkwartier	W2-003	Markermeerdijk Hoorn - Enkhuizen	
HH Hollands Noorderkwartier	W2-024	Prins Hendrikpolder, steenbekleding	**
HH Hollands Noorderkwartier	W2-064	Bergen aan Zee	*
HH Hollands Noorderkwartier	W2-066	Egmond aan Zee	*
HH Hollands Noorderkwartier	W2-080	Koegraszeedijk	
HH Hollands Noorderkwartier	WZ-001	Zwakke schakels Noord-Holland	
WS Hollandse Delta	W1-003	Versterking Buitenhavendijk Middelharnis	
WS Hollandse Delta	W2-026	Dijkversterking Nieuwe Stadse Zeedijk	
WS Hollandse Delta	W2-028	Dijkversterking Oostmolendijk	
WS Hollandse Delta	WN-001	Dijkversterking Hellevoetsluis	
WS Hollandse Delta	WN-002	Dijkversterking BrielseMaasdijk	*
WS Hollandse Delta	WN-003b	Zettingsvloeiing Spui	***
WS Hollandse Delta	WN-004	Dijkversterking Spui West	***
WS Hollandse Delta	WN-005	Dijkversterking Eiland van Dordrecht	***
WS Hollandse Delta	WN-009	Dijkversterking Hoeksche Waard Noord	***
WS Hollandse Delta	WN-014a	Dijkversterking IJsselmonde Noord en Zuid	*
WS Hollandse Delta	WN-014b	Dijkversterking Hilledijk	*
WS Hollandse Delta	WN-025	Zettingsvloeiing Dordtsche Kil	***
WS Hollandse Delta	WZ-006	Kust van Voorne	
WS Hollandse Delta	WZ-007	Flaauwe Werk	
WS Fryslân	W2-013	Havendammen en steenbekleding Stavoren	
WS Fryslân	W2-021	Havendam Lemmer	
WS Fryslân	W2-030	Waddenzeedijk, Friese kust	***
WS Fryslân	W2-045	Terschelling, Waddenzeekering	
WS Fryslân	WN-016	Johan Frisosluis Stavoren	
WS Fryslân	WN-019	Riensluis te Lemmer	
WS Fryslân	WN-020	Oude Zeesluis te Stavoren	*

WS Fryslân	WN-021	Inlaat Tacozijl	*
WS Fryslân	WN-022	Inlaat Teroelsterkolk	*
HH van Schieland en de Krimpenerwaard	W1-008	Nederlekdiijk	
HH van Schieland en de Krimpenerwaard	W1-009	Bergambacht-Ammerstol-Schoonhoven	***
HH van Schieland en de Krimpenerwaard	W2-002	Dijkversterking Krimpen	
HH van Schieland en de Krimpenerwaard	WN-017	Achterland Maeslantkering	*
WS Rivierenland	W1-010	Benedenstad Nijmegen	
WS Rivierenland	W2-042	Merwedediijk te Werkendam	***
WS Rivierenland	W2-078	Diverse pipingmaatregelen	
WS Scheldestromen	W2-019	Onrustpolder Noord-Beveland	
WS Scheldestromen	W2-025	Kruiningenpolder	
WS Scheldestromen	W2-031	Zimmermanpolder Zuid-Beveland	
WS Scheldestromen	W2-082	Noorderstrand Schouwen	
WS Scheldestromen	WN-010	Westkapelle	
WS Scheldestromen	WN-011	Vlissingen	***
WS Scheldestromen	WZ-009	Zwakke Schakels Zeeuws Vlaanderen	***
HH van Delfland	W2-079	Gemaal Westland	
HH van Delfland	WN-018	Achterland Maeslantkering	*
HH van Delfland	WZ-004	Scheveningen	***
HH van Delfland	WZ-005	Delflandse kust	
HH van Rijnland	W2-067	Kustverstreking Katwijk	***
HH van Rijnland	W2-068	Zandvoort, boulevard	*
HH van Rijnland	WZ-003	Kustversterking Noordwijk	
WS Aa en Maas	WN-012	Keent en Keent - Grave	
WS Aa en Maas	WN-015	Kunstwerken Boxmeer - Grave	
WS Aa en Maas	WN-023	Heusden	*
WS Aa en Maas	WN-024	Boxmeer	
WS Noorderzijlvest	W2-018	Afvalwaterleidingen	
WS Noorderzijlvest	W2-069	Waddenzeediijk Nieuwstad	
WS Groot Salland	W2-058	IJsseldiijk bij Windesheim	
WS Groot Salland	W2-088	Gemaal Westerveld bij Zwolle	
WS Rijn en IJssel	W2-074	Den Elterweg te Zutphen	
WS Rijn en IJssel	W2-075	IJsseldiijk stadsgracht Doesburg	
WS Rijn en IJssel	W2-077	Twentekanaaldiijk	

WS Rijn en IJssel	W2-089	Pleijweg, Schaapdijk, Broekdijk te Arnhem	
WS Vallei en Veluwe	WN-013	Gemaal Antlia	
WS Hunze en Aa's	W1-004	Oude zeesluis Delfzijl	
WS Zuiderzeeland	W2-010	Kadoelersluis	
Provincie Groningen	W1-005	Schutsluis complex Delfzijl	
Provincie Groningen	W1-007	Keersluis Lauwersoog	
RWS Noord Holland	R2-029	Molwerk in de Mokbaai, Texel	
RWS IJsselmeergebied	R2-011	Roggebotsluis	
RWS IJsselmeergebied	R2-016	Nijkerkersluis	
RWS Zeeland	R2-022	Veerhaven Kruijningen	
RWS Zeeland	R2-034	Sluizencomplex Terneuzen	

* *Op basis van nader onderzoek is gebleken dat de kering voldoet aan de vigerende veiligheidsnorm, zonder dat maatregelen hoeven te worden getroffen.*

** *Het project voldoet aan de norm voor steenbekleding, maar wordt verder versterkt in W2-036*

*** *Het project is afgerond, maar financiële afwikkeling dient nog plaats te vinden.*

4.2 Planningsystematiek

Om de voortgang van de projecten te kunnen monitoren, geven beheerders de belangrijkste mijlpalen in de projectplanningen aan. De onderliggende documenten bij deze en andere mijlpalen worden bij formele contactmomenten door het programmabureau HWBP-2 getoetst. Een mijlpaal wordt als behaald beschouwd na de schriftelijke bevestiging van een positief toetsresultaat.

In tabel 4 is met kleur (oranje, groen en rood) aangegeven of de vastgestelde datum van een mijlpaal bij een formeel contactmoment of met een VtW is gewijzigd. Via een VtW kan tussentijds de planning worden bijgesteld wanneer er een te groot verschil optreedt tussen de vastgestelde mijlpalen en de prognose. Dit instrument wordt ingezet wanneer er niet op korte termijn een contactmoment (zoals beschreven in de bijlage) is voorzien.

Bijgestelde mijlpalen zijn in paragraaf 4.4 toegelicht. De planning van projecten is sterk afhankelijk van specifieke projectomstandigheden en actuele ontwikkelingen in de projecten. Daarom geven de beheerders ieder kwartaal een prognose van mogelijke ontwikkelingen in de planningen van projecten. Deze ontwikkelingen zijn niet in de tabel weergegeven aangezien deze nog niet zijn geformaliseerd.

Tabel 4 geeft een overzicht van de planning met daarin aangegeven de mijlpalen die zijn voorzien binnen de lopende projecten. De tabel geeft een weergave van de formeel vastgestelde projectplanningen.

Tabel 4 Planning met mijlpalen van de lopende projecten

Code	Naam	Beheerder	Projectfase	Vigerende datum start realisatie	Vigerende datum einde realisatie
W2-004	Markermeerdijk Hoorn - Edam - Amsterdam	HH Hollands Noorderkwartier	planstudie	2016 Q3	2021 Q2
W2-036	Waddenzeedijk Texel	HH Hollands Noorderkwartier	realisatie	✓	2020 Q3
R2-006	Houtribdijk	RWS Midden Nederland	realisatie	✓	2020 Q1
W2-085	Hoogwaterkering Den Oever	HH Hollands Noorderkwartier	realisatie	✓	2019 Q4
W2-049	Aneland, Waddenzeekering	WS Fryslân	realisatie	✓	2018 Q3
W2-055	Lekdijk - KIS	WS Rivierenland	realisatie	✓	2018 Q2
WN-006	Ipensbt ersluis en Diemerdammersluis	HH Amstel, Gooi en Vecht	realisatie	✓	2017 Q4
W2-014	IJsselmeer, kleibekleding en pipingmaatregelen	WS Fryslân	realisatie	✓	2017 Q4
W2-063	Eemdijken en Zuidelijke Randmeren	WS Vallei en Veluwe	realisatie	✓	2017 Q3
WN-003a	Dijkversterking Spui Oost	WS Hollandse Delta	realisatie	✓	2017 Q1
WN-008	Dijkversterking Hoeksche Waard Zuid	WS Hollandse Delta	realisatie	✓	2017 Q1
R2-062	Keersluis Meppelerdiep Zwartsluis	RWS Oost Nederland	realisatie	✓	2016 Q4

Voortgang mijlpalen:

✓ Mijlpaal is behaald

Mijlpaal is nog niet behaald

Mutaties vigerende planning:

Bij formeel contactmoment is een vroegere datum voor de mijlpaal vastgesteld

Bij formeel contactmoment is een latere datum voor de mijlpaal vastgesteld met oplevering uiterlijk in 2017

Bij formeel contactmoment is een latere datum voor de mijlpaal vastgesteld met verwachte oplevering ná 2017

Voortgang mijlpalen

Start realisatie

In deze verslagperiode zijn geen subsidiebeschikkingen afgegeven.

Einde realisatie

In de verslagperiode is één project door de aannemer afgerond:

- WN-005 Dijkversterking Eiland van Dordrecht

De versterking van het Eiland van Dordrecht omvat de verbetering van drie dijksecties van in totaal 10,9 kilometer. De dijk is grotendeels op traditionele wijze met klei verhoogd, verbreed of verzaamd. Over een lengte van circa 500m zijn damwanden geplaatst. Daarnaast is de waterhuishouding en grondstroom optimaal afgestemd om de natuurfunctie in het aangrenzend project Nieuwe Dordtse Biesbosch mee te laten profiteren.

Van de volgende drie projecten is de mijlpaal einde realisatie niet gerealiseerd in het eerste half jaar van 2017:

- R2-062 Keersluis Meppelerdiep Zwartsluis

Het project is nog niet definitief opgeleverd. De waterkerende sluisdeur is geïnstalleerd, de testen van de definitieve bediening zijn echter nog niet geheel afgerond. Einde realisatie wordt nu voorzien in Q3 2017.

- WN-008 Dijkversterking Hoeksche Waard Zuid

Bij het project Hoeksche Waard Zuid is er bij de uitvoering een afwijking in de dijkopbouw geconstateerd. De maatregelen om de gebreken te herstellen zijn naar verwachting in Q3 2017 afgerond, waarmee einde realisatie wordt bereikt.

- WN-003a Dijkversterking Spui Oost

De belangrijkste uitvoeringswerkzaamheden bij het project Spui Oost zijn afgerond. De finale afronding van het project vergt nog iets langer. Einde realisatie wordt voorzien uiterlijk in Q3 2017.

4.3

Ontwikkelingen in de planning van het HWBP-2

Hierna zijn de belangrijkste ontwikkelingen beschreven die zich in de verslagperiode hebben voorgedaan in de planning van de projecten.

Bijgestelde mijlpalen

Er zijn geen mijlpalen bijgesteld als gevolg van ontwikkelingen in de projecten in de afgelopen verslagperiode.

Ontwikkeling project Waddenzeedijk Friese Kust

- W2-030 Waddenzeedijk Friese Kust

Het project is eind 2016 afgerond. Begin dit jaar is geconstateerd dat stenen van het bij dit project gebruikte Elastocoast loslaten. Er wordt nu in overleg met de betrokken partijen gewerkt aan de aanpak om dit te herstellen en aantoonbaar wordt gemaakt dat bij de herstelde situatie de veiligheid van de dijkverbetering geborgd is. In de komende verslagperiode zal er meer duidelijkheid komen over de oplossingsrichtingen.

Projecten die na 2017 worden opgeleverd

Op dit moment wordt van zes projecten voorzien dat de werkzaamheden na 2017 worden afgerond:

- R2-006 Houtribdijk

In de afgelopen verslagperiode heeft definitieve opdrachtverstrekking aan de Opdrachtnemer plaatsgevonden. De realisatie is in volle gang waarbij de verwachting is dat de werkzaamheden buiten starten in het derde kwartaal van 2017. Einde realisatie is voorzien in het eerste kwartaal van 2020.

- W2-085 Hoogwaterkering Den Oever

In de verslagperiode is een groot deel van de ontwerpwerkzaamheden uitgevoerd, waarmee het project conform planning verloopt. Einde realisatie is voorzien in het vierde kwartaal van 2019.

- W2-049 Ameland, Waddenzeekering

In de verslagperiode zijn de werkzaamheden aan de dijk conform planning uitgevoerd. De verwachting is dat de mijlpaal dijk veilig eind 2017 wordt gehaald met uitzondering van de drie grote duikers, die het tweede kwartaal van 2018 zijn gerealiseerd. De mijlpaal einde realisatie uiterlijk het derde kwartaal van 2018 blijft gehandhaafd.

- W2-036 Waddenzeedijk Texel

In de verslagperiode heeft de Opdrachtnemer van de Dijkversterking Texel de werkzaamheden buiten opgestart. In Oudeschild is de dijkversterking in volle gang en de bouw van gemaal De Schans is gestart. Het Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ) heeft initiatief genomen om, met medefinanciering van een aantal partijen, het NIOZ binnendijks te brengen. Op bestuurlijk niveau is de intentie om de wens van het NIOZ te realiseren. Na de verslagperiode is een bestuurlijke Realisatieovereenkomst getekend waarmee voor het deelproject bij het NIOZ er extra financiering is vastgelegd voor het verleggen van de primaire kering, waardoor het instituut binnendijks komt te liggen. Komende verslagperiode wordt inzichtelijk gemaakt of deze uitwerking past binnen de mijlpalen van Dijkversterking Texel. Voor de overige deelprojecten heeft de opdrachtnemer in de uitvoeringsplanning voldoende ruimte om te kunnen borgen dat de mijlpaal 'dijkveilig' eind 2019 wordt gerealiseerd en de mijlpaal einde realisatie uiterlijk het derde kwartaal van 2020 plaatsvindt.

- W2-055 Lekdijk-KIS

In de afgelopen verslagperiode is de uitvoering grotendeels conform planning verlopen. De werkzaamheden aan de constructies zijn afgerond. Door een tegenvallende grondslag en verplaatsingen bij een pand aan de dijk moet echter een extra stuk palenwand worden aangebracht (ca. 100m). Met de eigenaren loopt een procedure voor grondverwerving. Dit heeft mogelijk een negatief effect op de einddatum. Het project wordt, op één dijkvak na, opgeleverd in 2017. Het laatste dijkvak wordt opgeleverd in het eerste half jaar van 2018. Het voldoen aan het veiligheidsniveau over het gehele traject wordt, met uitzondering van 150 m, eind 2017 voorzien. De laatste 150 zal uiterlijk een half jaar later voldoen aan het vereiste veiligheidsniveau.

- W2-004 Markermeerdijk Hoorn - Edam – Amsterdam

In de afgelopen verslagperiode is de ter inzage legging van het projectplan Waterwet voorbereid voor het hele dijktracé met uitzondering van Durgerdam. Op basis van de aangeleverde stukken is geconcludeerd dat het plan technisch maakbaar en vergunbaar is. Na verslagperiode is bestuurlijk besloten om bij Uitdam de vernagelingsvariant te kiezen, waarbij er geen asverschuiving meer benodigd is. Hiermee is het advies van de Deltacommissaris gevolgd. Deze oplossing zal de komende periode verder worden geoptimaliseerd. Hiertoe zal de komende periode nog nadere afstemming en overleg plaatsvinden. Het dijkvak Durgerdam zal in het najaar 2018 ter visie worden gelegd, waardoor de komende periode extra aandacht kan worden gegeven aan een optimale inrichting van het participatieproces.

5 Risicomanagement

5.1 Risicobeheersing

Het programma werkt door risicobeheersing aan het tegengaan van financiële tegenvallers en aan het voorkomen van vertraging. Door intensieve afstemming en communicatie worden risico's gesignaleerd en kunnen adequate maatregelen worden getroffen om gevolgen van risico's te beperken. De basis voor de risicobeheersing voor het gehele programma ligt bij de projecten, door de beheerders zal het merendeel van de risico's gesignaleerd en beheerst worden. Het risicomanagement door het programmabureau HWBP-2 is hierop aanvullend en richt zich zowel op risicobeheersing door de beheerders als door het programmabureau HWBP-2.

Het overzicht van de risico's wordt elk kwartaal geactualiseerd bij zowel de projecten als bij het programma. Nagegaan wordt of nieuwe risico's worden gezien, risico's zijn gewijzigd of aanvullende beheersmaatregelen nodig zijn. Het programmabureau HWBP-2 voert beheersmaatregelen uit, veelal in samenwerking met de beheerders, door onder andere (het faciliteren van) kennisdeling tussen de beheerders, het professionaliseren van de kennis bij de beheerders op specifieke onderwerpen en het bieden van specialistische kennis om de risico's beter te beheersen.

Het merendeel van de projecten is beschikt en bevindt zich nu in de realisatiefase. In deze fase van het programma is er een steeds beter zicht op (uitvoerings)risico's en zijn in de projecten onderbouwde buffers opgenomen om risico's op te vangen.

In de verslagperiode is ingezet op het vasthouden van de huidige effectieve werkwijze van risicobeheersing bij projecten en programma.

5.2 Risico's met gevolgen in tijd

Risico's met gevolgen in tijd voor het programma zijn die risico's uit de projecten die niet opgevangen kunnen worden in de afgesproken buffers van het project waardoor deze gevolgen kunnen hebben voor de verwachte opleverdatum van een of meerdere projecten en daarmee voor het programma.

De voornaamste risico's met gevolgen in tijd doen zich voor bij een aantal van de grote, complexe projecten die zich op het voor het programma kritische tijdpad bevinden. Deze toprisico's zijn weergegeven in tabel 5.

De omvang van de risico's wordt uitgedrukt in het aantal projecten waarbij het risico zich kan voordoen met daarbij de mogelijke vertraging in maanden per project. Het risicoprofiel van het programma neemt af naar mate het programma vordert. Daarom wordt een top 3 gerapporteerd (i.p.v. een top 5). Deze keuze is gemaakt doordat het aantal 'grote' risico's op programmaniveau is afgenomen en de top 3 'grootste risico's' de risico's van het programma voldoende dekt.

Tabel 5

Toprisico's binnen het programma met gevolgen in tijd

Risico's met gevolgen in tijd	Aantal projecten / vertraging
Grootschalig herstel van de dijk noodzakelijk	2 projecten 18-24 maanden
Ophoogslagen bij aanbrengen grond kosten meer tijd door onvoorzien zettingsgedrag	2 projecten 6-12 maanden
Projectplan Waterwet blijkt niet Raad van State proof te zijn	2 projecten 3-12 maanden

Het risico 'De geprognostiseerde mijlpaal start realisatie wordt niet gehaald' is uit de top verdwenen, doordat andere risico's deze verslagperiode groter zijn ingeschat.

Het risico 'Gronden komen te laat beschikbaar' is deze verslagperiode uit de top verdwenen, doordat het risico aanzienlijk is gedaald door een positieve uitspraak van de Raad van State bij een project.

Nieuwe risico's in deze verslagperiode zijn:

- 'Grootschalig herstel van de dijk is noodzakelijk';
- 'Ophoogslagen worden vertraagd door onvoorzien zettingsgedrag'.

Deze risico's en de andere top risico's met gevolgen in tijd zijn hierna toegelicht.

Grootschalig herstel van de dijk noodzakelijk

Dit risico speelt bij twee projecten. Bij het project Waddenzeedijk Friese kust is Elastocoast verwerkt op de dijk. Gebleken is dat stenen van Elastocoast op diverse plekken loslaten. Daardoor bestaat het risico dat het Elastocoast moet worden verwijderd en de dijkversterking in zijn geheel opnieuw moet worden uitgevoerd met een andere uitvoeringsmethode. Dit zou ook een wijziging op het Projectplan Waterwet kunnen betekenen. Het programmabureau HWBP-2 ondersteunt de beheerder met specialistische kennis bij de afhandeling van deze zaak.

Bij een deeltraject van het project Zuidelijke Randmeren en Eem is Thermisch Gereinigde Grond (TGG) als ophoogmateriaal toegepast. Na voltooiing van de dijkversterking is gebleken is dat er ontoelaatbare verontreiniging (gehalten van zouten en zware metalen boven de interventiewaarden) van het grond- en/of oppervlaktewater is optreden. Dit is het enige HWBP2 project waar dit issue speelt. Het waterschap heeft om die reden de oplevering van de dijk door de aannemer niet geaccepteerd. De gevolgen hiervan voor zowel planning als budget worden in kaart gebracht. Het is niet ondenkbaar dat de in het werk gebrachte TGG volledig verwijderd moet worden.

TGG wordt en is altijd onder certificaat geleverd. De Inspectie voor de Leefomgeving en Transport is in gesprek met de leveranciers van TGG om te achterhalen hoe toch ongewenst milieueffecten konden optreden. Om te voorkomen dat zich in de toekomst soortgelijke situaties optreden, is met waterschappen en Rijkswaterstaat afgesproken voorlopig geen TGG in dijkversterkingen toe te passen.

Het programmabureau HWBP-2 ondersteunt de beheerders met specialistische kennis bij de afhandeling van de bovenstaande zaken. In de komende verslagperiode zal er meer duidelijkheid komen over de oplossingsrichtingen. Vooral nog is er op programmaniveau hiervoor een risicoreservering opgenomen, gebaseerd op een ruwe inschatting.

Ophoogslagen worden vertraagd door onvoorzien zettingsgedrag

Het risico dat ophoogslagen worden vertraagd door onvoorzien zettingsgedrag beschrijft een tijdsrisico doordat de grondzetting zich anders gedraagt dan gepland. Hierdoor moet worden gewacht met een volgende ophoogslagen. Het programmabureau HWBP-2 neemt dit risico mee bij toetsing van mijlpalen en zet waar nodig specialistische kennis in bij beheerders ter beperking van dit risico.

Projectplan Waterwet blijkt niet Raad van State-proof te zijn

Het risico dat het projectplan Waterwet niet of niet in zijn geheel onherroepelijk wordt, leidt tot aanzienlijke vertraging in projecten omdat de ruimtelijke ordeningsprocedures veelal op het kritieke pad van de projecten liggen. Dit risico kan ontstaan door kwalitatief onvoldoende producten vanuit het planproces en bezwaren vanuit de omgeving.

Het programmabureau HWBP-2 neemt dit risico mee bij toetsing van mijlpalen en zet waar nodig specialistische kennis in bij beheerders ter beperking van dit risico.

5.3

Risico's met gevolgen in geld

Risico's met gevolgen in geld voor het programma zijn die risico's uit de projecten welke niet opgevangen kunnen worden binnen de raming van het project waardoor deze risico's kostenconsequenties kunnen hebben voor het programma. De voornaamste risico's met gevolgen in geld zijn weergegeven in tabel 6.

De omvang van de risico's wordt uitgedrukt in het aantal projecten waarbij het risico zich kan voordoen met daarbij de totale verwachtingswaarde van de gevolgen in geld voor het programma. Eén toprisico voor geld vormt ook een toprisico voor tijd.

Tabel 6

Toprisico's binnen het programma met gevolgen in geld

Risico's met gevolgen in geld	Aantal projecten / verwachtingswaarde gevolgen in geld
Grootschalig herstel van de dijk noodzakelijk	2 projecten € 21 miljoen
Risicoreservering sluit niet meer aan bij het actuele risicoprofiel	4 projecten € 5 miljoen
Meer nadeelcompensatie en planschade dan was voorzien	4 projecten € 4 miljoen

Het risico 'projectreservering sluit niet (meer) aan bij het actuele risicoprofiel' is in deze verslagperiode met 2 miljoen aangepast.

Het treedt op wanneer nadere uitwerking van de plannen of aanpassing van planning door bijvoorbeeld zienswijzen leiden tot een bijgestelde raming.

Het programmabureau HWBP-2 beheerst dit risico door ieder kwartaal een prognose van de totale projectkosten te vragen van beheerders. Daarnaast vindt beheersing plaats door de ontwikkeling van de raming per project te monitoren door middel van de kwartaalgesprekken en de reguliere afstemming met de beheerders.

Grootschalig herstel van de dijk noodzakelijk

Zie paragraaf 5.2 voor de toelichting van de risico's.

Risicoreservering sluit niet meer aan bij het actuele risicoprofiel

Dit risico betreft enkele projecten waarbij de kosten en het actuele risicoprofiel niet meer kunnen worden opgevangen binnen de raming inclusief risicoreservering van het project en daardoor de huidige beschikking overstijgen. Oorzaken hiervoor zijn opgetreden risico's en claims van aannemers.

Het programmabureau HWBP-2 stimuleert kennisuitwisseling tussen de beheerders en ondersteunt de beheerders met specialistische kennis bij de afhandeling van claims zodat claims zorgvuldig en zonder onnodige meerkosten kunnen worden afgehandeld.

Het aantal projecten waarbij dit risico kan optreden is gelijk gebleven. In de verslagperiode is de financiële omvang van dit risico afgenomen door meer duidelijkheid in ontwikkeling van claims.

Meer nadeelcompensatie en planschade dan was voorzien

Dit risico treedt op wanneer bij projecten schades of andere negatieve effecten op de omgeving ontstaan die niet zijn voorzien of die (aanzienlijk) groter zijn dan voorzien. Hierdoor ontstaan mogelijk meerkosten welke niet opgevangen kunnen worden binnen de beschikking van het project. Deze verslagperiode is de financiële omvang van dit risico gestegen met 2 miljoen euro.

Beheersing van dit risico vanuit het programmabureau HWBP-2 vindt plaats door agendering in de kwartaalgesprekken met de beheerders en tijdens de reguliere afstemming met de beheerders. Daarnaast biedt het programmabureau HWBP-2 ondersteuning aan de beheerders bij het rammen van de omvang van mogelijke nadeelcompensatie.

5.4 Algemeen beeld op programmaniveau

Risicoreservering op programmaniveau

De financiële omvang van de risico's bedraagt 97 miljoen euro en bestaat voor 32 miljoen euro uit benoemde risico's en voor 65 miljoen euro uit onbenoemde risico's.

De financiële omvang van de benoemde risico's is in de verslagperiode met 14 miljoen euro toegenomen als gevolg van actualisatie en nadere analyse van het risicoprofiel en de risicoreserveringen op project- en programmaniveau. Inhoudelijk zijn de (mutaties in de) risico's toegelicht in paragraaf 5.3

De financiële waarde van onbenoemde risico's is in de verslagperiode met 1 miljoen euro afgenomen als gevolg van daling van het totaal van de projectramingen van de lopende projecten en de raming van de programmakosten. De waarde van de onbenoemde risico's is 5% van dit totaal.

Tabel 7

Financiële waarde risico's op programmaniveau, weergegeven in miljoen euro

	VGR-10 30-6-2016	VGR-11 31-12-2016	Mutaties verslagperiode	VGR-12 30-6-2017
Benoemde risico's op programmaniveau	42	18	+14	32
'Project risicoreservering sluit niet (meer) aan bij het actuele risicoprofiel van het project'	16	7	-2	5
'Contractbeheersing en/of opgeleverde producten van het planproces of de marktbenadering zijn van onvoldoende kwaliteit'	8	0	-	0
'Raming bij C3b valt hoger uit dan de eerder vastgestelde raming'	10	5	-5	0
'Meer nadeelcompensatie en planschade dan voorzien'	2	2	+2	4
'Aanzienlijke schade aan het werk tijdens de uitvoering (bezwijken van constructies of dijk)'	2	0	-	0
'Grootschalig herstel van de dijk noodzakelijk	0	0	+21	21
Diverse risico's	4	4	-2	2
Onbenoemde risico's programmaniveau	75	66	-1	65
Financiële verwachtingswaarde risico's op programmaniveau	117	84	+13	97

Exogene risico's voor het programma

Het programma kent ook exogene risico's. Dit zijn risico's die buiten de scope (opdracht) van het programma vallen, maar wel gevolgen kunnen hebben voor de kosten of de planning van het programma.

Een exogeen risico betreft de nieuwe normering. Doordat de nieuwe normering nog niet volledig is uitgewerkt, is nog onbekend welke gevolgen dit heeft op het uitwerken van het ontwerp voor project Markermeerdijk Hoorn – Edam - Amsterdam.

Een exogeen risico is de doorontwikkeling van methodiek 'Bewezen Sterkte'. Deze ontwikkeling wekt bij belanghebbenden verwachtingen die toepassing in het project (ontwikkellocaties) overstijgen. Doordat het projectplan waterwet bij project

Markermeerdijk Hoorn – Edam – Amsterdam niet is vastgesteld kan 'Bewezen Sterkte' hierop invloed hebben.

6.1 Programmabudget

In de verslagperiode bedraagt het beschikbare budget op 30 juni 2017 2.707,4 miljoen euro. Tabel 8 geeft de budgetreeks aan.

Tabel 8

Budgetreeks in de rijksbegroting, weergegeven in miljoen euro
Prijnspeil 1-1-2016

	Totaal	t/m 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
VGR-10 30-06-2016	3.051,2	1.736,3	283,6	213,5	132,3	117,7	128,5	159,8	279,5
VGR-11 31-12-2016	2.707,4	1.624,2	223,5	222,5	153,3	116,2	43,9	72,2	251,6
VGR-12 30-06-2017	2.707,4	1.624,2	223,5	222,5	153,3	116,2	43,9	72,2	251,6
Verwerking terugbetaling voorschotten *)	8,3	6,8	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bijdragen Provincie	3,5	0,0	3,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
VGR-12 30-06-2017	2.719,2	1.629,5	230,0	222,5	153,3	116,2	43,9	72,2	251,6

*) Conform de begrotingsregels worden terugbetalingen van verstrekte voorschotten bruto verantwoord ofwel als ontvangst en hogere uitgaven verantwoord. Bij 1^e suppletore wet 2016 is een terugbetaling als hogere ontvangst verantwoord en als hoger uitgavenbudget aan HWBP-2 toegevoegd. Daarnaast zijn er nog te ontvangen eindafrekeningen in 2016 afgewikkeld die in 2017 verwerkt dienen te worden. Het uitgavenbudget voor HWBP-2 bedraagt daarmee € 2.719,2 miljoen. Gesaldeerd met de ontvangsten bedragen de kosten voor HWBP-2 € 2.707,4 miljoen.

Tabel 9 geeft inzicht in de gebudgetteerde ontvangsten van de waterschappen voor de financiering van het HWBP-2. Deze ontvangsten bedragen in totaal € 1.021 miljoen.

Tabel 9

Ontvangsten van de waterschappen t.b.v. budget HWBP-2, weergegeven in miljoen euro
Prijnspeil 1-1-2016

	Totaal	t/m 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
VGR-10 30-6-2016	1.177,6	687,6	158,4	114,5	113,0	104,1	0,0	0,0	0,0
VGR-11 31-12-2016	1.021,0	687,6	159,1	115,1	4,4	54,6	0,2	0,0	0,0
VGR-12 30-06-2017	1.021,0	687,6	159,1	115,1	4,4	54,6	0,2	0,0	0,0

Tabel 10 geeft een overzicht van de gerealiseerde ontvangsten van de waterschappen, conform de afspraken uit het Bestuursakkoord Water. Van de bijdrage van de waterschappen van € 159,1 miljoen is in verslagperiode tot 30 juni 2017 € 148,2 miljoen ontvangen.

Tabel 10

Cumulatieve ontvangsten waterschappen, weergegeven in miljoen euro

	t/m VGR-11 31-12-2016	Mutaties verslagperiode	t/m VGR-12 30-06-2017
Ontvangsten	687,6	113,5	835,8

6.2 Programmaraming

De programmaraming bestaat uit het totaal van de gerealiseerde en de nog te realiseren kosten voor het HWBP-2. De raming is samengesteld uit de door de beheerders opgestelde projectprognoses, de kosten voor het programmabureau HWBP-2 (overige projectkosten) en het programma onvoorzien.

De programmaraming is in de verslagperiode per saldo met 49 miljoen euro toegenomen en bedraagt op 30 juni 2017 2.681 miljoen euro. Deze netto toename komt voort uit het saldo van wijzigingen in projectramingen bij contactmomenten of een uitgevoerde VtW (+ 36 miljoen euro) en een bijstelling van programma onvoorzien (+ 13 miljoen euro).

Binnen de programmaraming bedraagt de totale omvang van de onvoorzien kosten 277 miljoen euro, bestaande uit 180 miljoen euro onvoorzien op projectniveau en 97 miljoen euro onvoorzien op programmaniveau. In tabel 11 is de opbouw van de programmaraming weergegeven. De mutaties zijn verderop toegelicht.

Tabel 11
Programmaraming,
weergegeven als
verwachtingswaarde
in miljoen euro
Prijspeil 1-1-2016

	VGR-10 30-6-2016	VGR-11 31-12-2016	Mutaties verslagperiode	VGR-12 30-6-2017
Subtotaal projectramingen	2.518	2.503	+36	2.539
Project voorzien	2.307	2.320	+39	2.359
Project onvoorzien	211	183	-3	180
Overige projectkosten	45	45	0	45
Programma onvoorzien	117	84	+13	97
Totaal HWBP-2	2.680	2.632	+49	2.681

Op basis van de doorrekening van de programmaraming is de verwachting dat de bandbreedte van de uitgaven tussen 2,4 miljard en 2,8 miljard euro ligt.

Overige projectkosten

Deze kosten bestaan uit de gerealiseerde kosten tot en met 30 juni 2017 en een door het programmabureau HWBP-2 opgestelde raming van de verwachte programmabureaukosten over de periode tot en met 2021. De raming van deze kosten is in de verslagperiode niet gewijzigd en bedraagt 45 miljoen euro.

Programma onvoorzien

In de verslagperiode is de financiële verwachtingswaarde met 13 miljoen euro toegenomen tot een totale risicoreservering op programmaniveau van 97 miljoen euro. Dit is in paragraaf 5.3 toegelicht.

Projectramingen

Het totaal van de projectramingen is in de verslagperiode met 36 miljoen euro toegenomen tot een bedrag van 2.539 miljoen euro. Een onderverdeling van de projectkosten naar projectfase is weergegeven in tabel 12.

Tabel 12
Projectkosten per
projectfase, weergegeven
in miljoen euro
Prijspeil 1-1-2016

	VGR-10 30-06-2016	VGR-11 31-12-2016	Mutaties verslagperiode	VGR-12 30-06-2017
Subtotaal lopende projecten	1.447	1.277	-28	1.249
Projecten in planstudie	642	443	+30	473
Projecten in realisatie	805	834	-58	776
Gerealiseerde projecten	1.071	1.226	+64	1.290
Totaal projectramingen	2.518	2.503	+36	2.539

De belangrijkste mutaties in de ramingen van de projecten betreffen:

- Wijzigingen in de fasering en technische uitvoering bij het project Markermeerdijken leiden tot een stijging kostenraming in planstudiefase.
- Financiële afhandeling van Zettingsvloeiing Dortse Kill en dijkversterking Merwededijk.
- Doorvoering van de VtW van dijkversterking Lekdijk KIS.
- Oplevering van het project dijkversterking Eiland van Dordrecht.

Tabel 13 bevat een onderverdeling van de projectkosten naar beheerders, zowel in de planstudiefase als in de realisatiefase.

Tabel 13

Raming van de projecten in planstudiefase en realisatiefase per beheerder, weergegeven in miljoen euro
Prijsspeil 1-1-2016

Beheerder	VGR-10 30-6-2016		VGR-11 31-12-2016		VGR-12 30-06-2017	
	aantal projecten	raming	aantal projecten	raming	aantal projecten	raming
HH Hollands Noorderkwartier	4	644	4	644	4	657
WS Hollandse Delta	4	207	3	207	2	111
Overige beheerders en innovatiebijdrage	8	596	6	596	6	481
Lopende projecten	16	1.447	13	1.447	12	1.249
Gerealiseerde projecten	71	1.071	74	1.226	75	1.290
Totaal	87	2.518	87	2.503	87	2.539

Tabel 14

Projectkosten per type bekostiging, weergegeven in miljoen euro
Prijsspeil 1-1-2016

	VGR-10 30-6-2016	VGR-11 30-12-2016	VGR-12 30-06-2017
Subsidieprojecten en innovatiebijdrage	1.725	1.718	1.754
Projecten Zwakke Schakels	613	605	605
Projecten Rijkswaterstaat	180	180	180
Totaal projectramingen	2.518	2.503	2.539

6.3

Kasreeks

Ten behoeve van de Rijksbegroting stelt het programmabureau HWBP-2 iedere verslagperiode een overzicht op van realisatie en prognose van verplichtingen en kasuitgaven voor het lopende jaar en de jaren daarna. De kasreeks is gebaseerd op gegevens van de beheerders die zijn beoordeeld door het programmabureau. In tabel 15 is deze kasreeks opgenomen. De prognose voor de kasuitgaven in 2017 is met 156 miljoen 22 miljoen lager dan in VGR11. De belangrijkste reden voor de lagere prognose is dat er minder voorschot is aangevraagd vanuit projecten dan eerder was voorzien.

Tabel 15

Kasreeks, weergegeven in miljoen euro

	Totaal	t/m 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
VGR-10 30-6-2016	2.680	1.605	269	206	139	122	45	118	176
VGR-11 31-12-2016	2.632	1.627	178	270	157	129	70	91	110
VGR-12 30-6-2017	2.681	1.627	156	287	142	152	85	87	145

6.4 Apparaatskosten Rijkswaterstaat

Om inzicht te geven in de integrale kosten van het HWBP-2 is in tabel 16 aangegeven hoeveel budget voor de interne RWS kosten in de begroting is opgenomen. Het budget van de interne kosten bedraagt per 30 juni 2017 in totaal 32 miljoen euro. Dit bedrag is conform de afspraken met betrekking tot de bekostigingssystematiek van RWS niet opgenomen in de raming en het budget van het HWBP-2. Deze kosten zijn niet gewijzigd ten opzichte van de voorgaande verslagperiode.

Tabel 16
Apparaatskosten
Rijkswaterstaat,
weergegeven
in miljoen euro

	Totaal	t/m 2016	2017	2018	2019	2020	2021
VGR-10 30-6-2016	32	24	2	2	2	2	0
VGR-11 31-12-2016	32	24	2	2	2	2	0
VGR-12 30-06-2017	32	24	2	2	2	2	0

6.5 Cumulatieve verplichtingen en uitgaven

Tabel 17 geeft een overzicht van de cumulatieve financiële verplichtingen die sinds de start van het programma tot en met 30 juni 2017 door het programma zijn aangegaan. De in de verslagperiode aangegane verplichtingen betreffen de nieuw verstrekte beschikkingen en de bijstellingen naar aanleiding van de eindafrekeningen (verstrekte subsidievaststellingen). Dit leidt tot een toename in de cumulatieve verplichtingen.

Tabel 17
Cumulatieve
verplichtingen, incl BTW,
weergegeven in miljoen
euro

	t/m VGR-11 31-12-2016	Mutaties verslagperiode	t/m VGR-12 30-06-2017
Verplichtingen	1.940	124	2.064

Op basis van de aangegane verplichtingen kunnen betalingen worden verricht. In de verslagperiode zijn voorschotten verleend op nieuwe en bestaande beschikkingen en hebben eindafrekeningen plaatsgevonden. Dit is in tabel 18 aangegeven. Het betreft de uitgaven die sinds de start van het programma tot en met 30 juni 2017 zijn gedaan.

Tabel 18
Cumulatieve uitgaven, incl
BTW, weergegeven in
miljoen euro

	t/m VGR-11 31-12-2016	Mutaties verslagperiode	t/m VGR-12 30-06-2017
Uitgaven	1.620	60	1.680

Bijlage werkwijze subsidieverlening door het rijk

Tijdens de zes jaarlijkse toetsingen van de primaire waterkeringen in het kader van de Waterwet onderzoeken de beheerders deze waterkeringen op verschillende faalmechanismen. Zodra in de eerste of tweede toetsronde werd geconstateerd dat een kering als gevolg van één faalmechanisme niet voldeed, werd de kering afgekeurd.

De beheerders zorgen voor het op sterkte brengen van de waterkering. Op basis van de Waterwet komen de maatregelen van het HWBP-2 in aanmerking voor subsidiëring door het rijk. Hiertoe toetst het rijk de maatregelen aan de subsidiërcriteria robuust, sober en doelmatig. Op basis hiervan geeft het ministerie een voorlopige beschikking af die als grondslag dient voor de uitbetaling van voorlopige subsidies aan de beheerder. De hoogte van definitieve subsidie wordt op basis van nacalculatie door het rijk vastgesteld. Voor rechtmatige subsidieverstrekking vindt een aantal van contactmomenten tussen beheerders en rijk plaats. Elk contactmoment wordt onderbouwd met kwantitatief en kwalitatief adequate documentatie.

Contactmoment 1 Startnotitie: dit contactmoment vindt plaats wanneer de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (voorheen Startnotitie MER) in concept is opgesteld. Bij dit contactmoment gaat het erom dat wordt vastgesteld dat de juiste ontwerpogave en de juiste uitgangspunten worden gehanteerd en of het palet aan principeoplossingen ook een oplossing bevat die later als sober, doelmatig en robuust aangemerkt kan worden. Het zoeken van de mogelijke oplossingen is een iteratief proces waarbij de effecten van alle varianten worden afgewogen. Indien er nog veel onzekere variabelen zijn kan in het proces vóór het vaststellen van het voorkeursalternatief nog sprake zijn van (sterk) variërende plannings- en kostenramingen.

Contactmoment 2 Voorkeursalternatief: doel van dit contactmoment is om te bepalen welke ontwerpvarianten bestaan en hoe de afweging heeft plaatsgevonden die tot het voorkeursalternatief heeft geleid. Het rijk toetst of het voorkeursalternatief als sober, doelmatig en robuust aangemerkt kan worden. Indien ook andere belangen dan het veiligheidsbelang een plaats hebben gekregen in het voorkeursalternatief toetst het ministerie welk deel van de te maken kosten aan veiligheid is toe te rekenen en voor subsidie in aanmerking komt.

Contactmoment 3 Projectplan: bij dit contactmoment wordt het concept projectplan (voorheen: dijkversterkingsplan) getoetst op de criteria sober, doelmatig en robuust. Bij dit contactmoment wordt bepaald welk deel van de te maken kosten gerelateerd is aan de veiligheidsopgave en derhalve voor subsidie in aanmerking komt. De toetsing vindt plaats voordat het projectplan de inspraakprocedure ingaat en de goedkeuringsprocedure van de provincie doorloopt. Nadat het projectplan door de provincie is goedgekeurd kan het waterschap een subsidieaanvraag indienen. Het ministerie geeft naar aanleiding van de subsidieaanvraag een voorlopige beschikking af die als grondslag dient voor de uitbetaling van voorlopige subsidies aan de beheerder.

Contactmoment 4 Voorbereiden aanbesteding: dit contactmoment dient om aan de hand van de opgestelde marktvraag dan wel het opgestelde bestek te bepalen welke aanbestedingsrisico's bestaan en welke maatregelen kunnen worden getroffen om deze te reduceren of voorkomen.

Contactmoment 5 Realisatie: tijdens de realisatie van projecten wordt door middel van rapportages en de jaarverantwoordingen de gerealiseerde en geplande voortgang gevolgd. Indien de realisatie daartoe aanleiding geeft, volgt een contactmoment 5 teneinde dreigende realisatie risico's te reduceren of voorkomen.

Contactmoment 6 Eindafrekening: zodra het project is afgerond, toont de beheerder aan dat de in het formeel goedgekeurde projectplan beschreven aanpassingen aan de hoogwaterkering zijn gerealiseerd en dat de waterkering aan de vigerende norm voldoet. Een eindafrekening wordt opgesteld waarbij de verstrekte voorlopige subsidies worden verrekend met de werkelijk gemaakte kosten. Ook wordt dan de subsidiebeschikking definitief vastgesteld.